

Կարծիք

ԻԳ.00.02 - «Քաղաքական ինստիտուտներ և գործընթացներ» մասնագիտությամբ քաղաքական գիտությունների թեկնածուի գիտական աստիճանի հայցման համար Սիրանուշ Մերոժի Մելիքյանի «Եկեղեցի-պետություն փոխհարաբերությունները ՀՀ քաղաքական գործընթացներում. Հոգևոր անվտանգության հիմնախնդիրները» թեմայով ատենախոսության վերաբերյալ

Սիրանուշ Մելիքյանի ատենախոսության շրջանակներում արդի ժամանակաշրջանում Հայաստանի Հանրապետություն-Հայ առաքելական եկեղեցի փոխհարաբերությունների շարունակական վերաիմաստավորումը, այդ փոխհարաբերությունների քաղաքաիրավական բովանդակության սահմանումը նոր և արդիական մոտեցում է հայրենական քաղաքագիտության մեջ: Ներկա ժամանակահատվածում երկու ինստիտուտների միջև առաջացած հիմնախնդիրների ուսումնասիրության անհրաժեշտությունը ևս վկայում է ատենախոսության թեմայի արդիականության մասին:

Ատենախոսության հեղինակին հաջողվել է որպես գիտական ուսումնասիրության առարկա, առաջին անգամ վեր հանել քաղաքագիտական մտքի պատմության մեջ առկա ուսումնասիրություններն ու մեթոդները եկեղեցի-պետություն փոխհարաբերությունների մասին, առաջին անգամ եկեղեցի-բանակ համագործակցության շրջանակներում խորը քաղաքագիտական վերլուծության ենթարկել ՀՀ ԶՈՒ հոգևոր առաջնորդության ինստիտուտի մոդելը հոգևոր, ազգային անվտանգության ապահովման համատեքստում:

Առաջին՝ «Եկեղեցի-պետություն փոխհարաբերության տեսահայեցակարգային հիմքերը, մոտեցումները, մոդելները» գլխում տեսամեթոդբանական ուսումնասիրության են ենթարկվել քաղաքական տեսաբանների մոտեցումները, մտքերը, հայեցակարգերը եկեղեցի-պետություն փոխհարաբերությունների շուրջ, եկեղեցի-պետություն փոխհարաբերության մոդելները, թեմատիկ և գործառությանին առանցքային օրինաչափությունները, ինչպես նաև՝ քաղաքացիական հասարակության և ժողովրդավարական համակարգերի ամրապնդման գործում եկեղեցու դերն ու նշանակությունը:

Ատենախոսության երկրորդ՝ «Հայ առաքելական եկեղեցու և Հայաստանի Հանրապետության փոխհարաբերությունները» գլխում ուսումնասիրում ենք եկեղեցի-պետություն փոխհարաբերությունների հայաստանյան մոդելը՝ ուշադրություն դարձնելով պատմական փորձի, արդի հարաբերությունների, իրավահարաբերությունների, պետության, հասարակության կյանքում եկեղեցու իրականացրած տարբեր գործառույթների, տարբեր ոլորտներում ունեցած վրա: Վեր են հանվել հայաստանյան ձևաչափի առանձնահատկությունները, կերպափոխման հեռանկարները: Այնուհետև առանձնահատուկ ուշադրություն է դարձվել եկեղեցի-պետություն փոխհարաբերություններին հետհեղափոխական Հայաստանում և խորհրդարանական կառավարման անցման

համատեքստում՝ ընդգծվել են մարտահրավերները, խնդիրները, փոխհարաբերությունների կերպափոխման հեռանկարները:

Ատենախոսության երրորդ՝ «Հոգևոր անվտանգության հիմնախնդիրները» գլխում ուսումնասիրվել է հոգևոր անվտանգության էությունը, հայեցակարգը, հիմնահարցի շուրջ քաղաքագիտական մոտեցումները և ուսումնասիրության մեթոդները, այնուհետև ուսումնասիրել ենք հոգևոր անվտանգության դրույթը պետությունների ազգային անվտանգության ռազմավարություններում՝ շեշտը դնելով Հայաստանի Հանրապետության օրինակի վրա: Երրորդ գլխում առանձին անդրադարձ է կատարվել պետության կարևորագույն ինստիտուտներից մեկի՝ բանակի և եկեղեցու համագործակցությանը՝ ՀՀ ՁՈԻ հոգևոր առաջնորդության օրինակով, թեման ուսումնասիրվել է ՀՀ մոդելի առանձնահատկությունների, ինչպես նաև հոգևոր ու ազգային անվտանգությունների համատեքստում: Գլխում առանձին, թիրախային անդրադարձ է կատարվել նաև Արցախյան հակամարտության շուրջ Հայաստանի և Ադրբեջանի հոգևոր առաջնորդների հանդիպումներին, այդ հանդիպումների արդյունքներին, ակնկալիքներին և նպատակներին: Վերջում ուսումնասիրվել է Հայաստանում հոգևոր անվտանգության սպառնալիքները՝ համաատասխանաբար առաջարկելով լուծման ուղիներ ու մեթոդներ: Ատենախոսության նպատակը, դրան համապատասխան սահմանված խնդիրները և վերջիններիս իրականացման նպատակով կիրառված մեթոդներն ու գործիքակազմը ներդաշնակ են ու համակարգված:

Միրանուշ Մելիքյանի ատենախոսության շրջանակներում պետակեղեցական հարաբերությունների ուսումնասիրությունը քաղաքական գիտության մեջ նոր մոտեցում է և հնարավորություն է տալիս թե՛ պետության, թե՛ հասարակության կյանքում վեր հանել երկու ինստիտուտների համագործակցությունն ու գործառույթների շրջանակը: Թեման արդիական և կիրառական է, քանի որ հետազոտողը բացի արդի խնդիրներն ընդգծելուց նաև ներկայացրել է լուծման ուղիների, մեթոդների գիտական հիմնավորումներ:

Հետազոտողը որպես գիտական ուսումնասիրության առարկա առաջադրել է այնպիսի խնդիրներ, որոնք կարևոր են եկեղեցի-պետություն փոխհարաբերությունների կատարելագործման, հոգևոր անվտանգության հիմնախնդիրների հաղթահարման տեսանկյունից:

Ատենախոսությունն, անկասկած, ունի նաև գիտագործնական նշանակություն: Հետազոտության կիրառական նշանակությունը պայմանավորված է արդի փուլում տարաբնույթ իրավիճակներով պայմանավորված պետակեղեցական հարաբերությունների կերպափոխումներով, առկա խնդիրներով, զարգացման հեռանկարներով: Հետազոտական աշխատանքի արդյունքները կարող են օգտակար լինել և ընդգրկվել քաղաքագիտության, փիլիսոփայության, պատմագիտության, հասարակագիտության շրջանակներում, ինչպես նաև կիրառելի գիտական նյութ են հանդիսանում ոլորտում ներառված ցանկացած մարդու համար: Հետազոտության մեջ կատարված առաջարկություններն ու եզրակացությունները կարող են օգտագործվել համագործակցության ռազմավարական նոր փաստաթղթեր ու ծրագրեր մշակելիս, օրենսդրական բարեփոխումներ իրականացնելիս:

Ատենախոսը տիրապետում և պահանջվող մակարդակով կիրառում է ինչպես ընդհանուր գիտական, այնպես էլ քաղաքագիտական և միջառարկայական մեթոդաբանություն և մեթոդիկա: Մասնավորապես, ընդհանուր գիտական մեթոդներից կիրառվել են ինդուկցիայի, դեդուկցիայի, համանմանության, ինչպես նաև քաղաքագիտության համեմատական մեթոդները: Որպես հատուկ գիտական մեթոդ օգտագործվել է փաստաթղթերի բովանդակային վերլուծության մեթոդը: Համեմատական մեթոդի կիրառմամբ համեմատվել են հետխորհրդային պետություններում պետություն-քաղաքացիական հասարակություն գործակցության ընթացակարգերը, առկա մարտահրավերներն ու ձեռքբերումները: Աշխատանքում կիրառվել են նաև վիճակագրական, համակարգման և դասակարգման մեթոդները:

Ատենախոսության շարադրման լեզուն և ոճը լիովին համապատասխանում են պահանջվող մակարդակին: Աշխատանքն աչքի է ընկնում հետազոտական հիմնահարցերի շարադրման հետևողականությամբ, հմտությամբ ու տրամաբանական հաջորդականությամբ: Համապատասխան խնդիրներ ձևակերպելու, դրանց համակպատասխան մեթոդներ գործադրելու և համապատասխան եզրահանգումներ կատարելու՝ ատենախոսության մեջ դրսևորված մշակույթը վկայում է ատենախոսի գիտահետազոտական աշխատանքներ կատարելու՝ ձևավորված կարողությունների մասին:

Այդուհանդերձ, ատենախոսությունում առկա են նաև թերություններ.

1/ Աշխատանքում հատկացված տեսական-պատմողական շարադրանքը, թերևս, կարելի էր ներկայացնել ավերի սեղմ և համառոտ ծավալով:

2/ Անդրադարձ չի կատարվել ոլորտի այնպիսի գործընթացների, ինչպիսիք են պետական կառույցների հետ եկեղեցու գործակցության ընթացակարգերի ուսումնասիրությանը:

3/ Ադանդավորական մի շարք շարժումների գոյությունը դիտելով որպես հոգևոր անվտանգության սպառնալիք՝ թեմային անդրադարձ հպանցիկ է կատարվել:

Այս թերությունները, սակայն, չեն զցում Սիրանուշ Սերոժի Մելիքյանի Մելիքյանի «Եկեղեցի-պետություն փոխհարաբերությունները ՀՀ քաղաքական գործընթացներում. Հոգևոր անվտանգության հիմնախնդիրները» թեմայով ատենախոսության գիտական արժեքը և այն լիովին համապատասխանում է ԻԳ.00.02 «Քաղաքական ինստիտուտներ և գործընթացներ» մասնագիտությամբ քաղաքական գիտությունների թեկնածուի գիտական աստիճան հայցելու ատենախոսություններին առաջադրվող պահանջներին և հեղինակն արժանի է իր հայցած գիտական աստիճանին:

Քաղաքական գիտությունների դոկտոր, պրոֆեսոր Ա. Ենգոյան

Ստորագրությունը հաստատում եմ՝

ԵՊՀ գիտական քարտուղար, պատմական գիտ. թեկն. Լ. Հովսեփյան

